

סא"ל מייק*

האיגוף הימי -

גורם רב חשיבות בקרב היבשה

מאות שנים היו מרחבי הים והאוקיינוס לא רק דרך תחבורה נוחה בין יבשות, אלא גם זירת מאבקים וסכסוכים צבאיים. משחר ההיסטוריה השכילו ראשי מדינות ומפקדי צבא להבין כי ניתן להשתמש בים לשם השגת מטרות פוליטיות וצבאיות, ומידת השימוש בים למטרות צבאיות גדלה ככל שגדלו הידע והשליטה של האדם בים. מרחבי הים שימשו מאז ומתמיד את הצבאות לשם הפגנת ריבונות בחופי המדינות שלהם, ולהובלת ציוד ואספקה אך במידה רבה גם לביצוע איגוף ימי. כחנית מבצעים ימיים קטנים וגדולים במהלך ההיסטוריה, מלמדת כי השימוש המושכל באיגוף הימי ובהעברת כוחות בסדר גודל זה או אחר לנקודות שונות, הניב כמעט תמיד תוצאות טקטיות, אסט-רטגיות ואפילו פוליטיות טובות לאין שיעור מאלה שניתן היה להשיג, לו הופעל כוח בסדר גודל זהה בלחימה יבשתית ישירה וחזיתית. לידל הארט מסכם את תפקידי האיגוף הימי כך: "הגמישות האמפיבית הנה הנכס האסטרטגי הגדול ביותר של העצמה שבסיסה בים. היא מרתקת כוחות וגורעת אותם כך מן הריכוז של אויב יבשתי, והריתוק הזה, יתרונו גדול הרבה ביחס לאמצעים המופעלים".¹ ואכן, בהיסטוריה דוגמאות רבות לשי-

פגיעה בתכנון המבצעי של האויב ושיבוש מהלכיו.

כדוגמאות לאיגופים ימיים נבחרו כאן מחד גיסא האיגוף הימי באינצ'ון שהיה מאמץ עיקרי בהשתתפות קורפוס ומאידך גיסא - הפשיטה המשוריינת שערך כוח של צה"ל ב-9 בספטמבר 1969 על החוף המערבי של מפרץ סואץ. כן הובאה סקירה קצרה על נחיתה כוחות צה"ל בחוף אל-אולי במהלך מלחמת "שלום הגליל".

הנחיתה באינצ'ון²

ב-15 בספטמבר 1950 בוצעה הנחיתה האמריקנית באינצ'ון. הייתה זו נחיתה אמפיבית של קורפוס בן שתי דיביזיות בעורף קווי האויב במגמה לאגוף את כוחות האויב ולהשמידם בתיאום עם התקפה מדרום של הארמייה ה-8.

התכנית הייתה להשתלט על האי וולמיידו בשעת גאות הבוקר על-ידי הנחתת כוח בעצמה של גדוד אחד, אח"כ לבצע את הנחיתה העיקרית באינצ'ון, בשלב נפרד, בשעת גאות הערב, לכבוש את שדה התעופה של קימפו ולהשתלט על סאול.

אינצ'ון, שנחשב ל"מקום הגרוע ביותר האפשרי" לנחיתה אמפיבית בשל ההכר-ליים הגדולים שבו בין הגאות לשפל, נבחר כמקום הנחיתה על-ידי הגנרל מק-ארתור מכמה סיבות: ראשית, אזור אינצ'ון מרוחק כ-15 מייל מקווי האספקה של צפון קוריאיה, גם אנשי המודיעין הצפון קוריאנים העריכו כי זהו מקום גרוע לנחיתה כוחות ומשום כך היו הכוחות שנמצאו בו מעטים ובלתי מנוסים. אמנם הפלסים הכינו תכנית לשיפור סידורי ההגנה של וולמיידו ואינצ'ון, אך באר-גוסט 1950 העבורה טרם החלה. שנית, גנרל מק-ארתור קיווה כי עצם ביצוע הנחיתה והרס קווי האספקה יהוו צעד ראשון לקראת שבירת הצבא הצפון קוריאני וכך יביאו להקדמת סיום המלחמה. ושלישית, הגנרל מק-ארתור שאף לצמצם את מספר הקרבנות שעל-ליים היו להיות בקרב הבקעה חזית. לכך נוסף גם השיקול שחזירה עמוקה תוך איגוף האויב יכולה להביא לפגיעה ביע-דים אסטרטגיים באזור הביצוע, וכן כי

מוש באיגוף הימי, שהביא לא רק להיש-גים צבאיים ולפגיעה כמוראל האויב, אלא גם השפיע על ההיערכות ההגנתית של האויב.

במהלך המלחמות המודרניות בוצעו נחיתות רבות מן הים, וחלק מהן אף זכה לפרסום רב. הנחיתות בנורמנדיה, בצפון אפריקה, באיי האוקיינוס השקט, באיט-ליה, בסצ'יליה, בקוריאיה ובאיי פוקלנד היו בחלקן איגופים ימיים קלסיים. חלק מנחיתות אלה, נערכו הרחק מנמלי הבית, תוך הפעלת כוחות גדולים וחלקן נערכו אל עבר יעדים שהיה אליהם קשר יבשתי, רק משום הרצון לבצע איגוף ימי קלסי, שיקל על הכוחות היבשתיים ויביא להיש-גים ניכרים מבלי לבצע כל פעולה בחזית העיקרית. העקרונות, שעליהם התבססו המבצעים הללו היו: הפתעה, פגיעה ביע-דים רגישים וחשופים לאורך החוף,

1. מתוך B.H. Liddell Hart, Deterrence Defence 1960 התפרסם בעברית בעקלון מס' 9 עמ' 20.
2. תיאור נרחב של הנחיתה באינצ'ון ראה: ר"ד האינל, ניצחון בשיא הגאות, ח"א מערכות 1980.
3. תיאור מפורט של פשיטה זו - באחד הגליונות הבאים.
4. ראה גם בחוברת זו עמ' 45 - 49.

* מפקד בכיר ביחידת הנחתות בחיל הים. כל התזונים על כלי השיט שבמאמר נלקחו מתוך: Jane's Fighting Ships, 1981-1982

עצם ההפתעה של הנחיתה תביא להפתעה אסטרטגית שתערער את מהלכי האויב. עוד הנחו את מק-ארתור גם שיקולים פוליטיים על-פיהם נחיתה כוח המארינס תהווה מכה קשה ביותר לשלטונות צפון קוריאה, ותביא לנסיגת הכוחות הקומרוניסטיים. הצלחת המבצע, סבר מק-ארתור, תביא לזעזועים כמשטר הקומוניסטי.

הכוחות שהשתתפו במבצע הנחיתה באינצ'ון כללו: 11 אוניות נחיתה; 51 אסדות נחיתה; 304 נמ"כים (נחתות קטנות); 13,000 נחתים; 7 משחתות; 7 סיירות; 3 ספינות ריקוט; נושאת מטוסים; 2 אוניות עזר; 80 מטוסים.

במבצע אינצ'ון באו לידי ביטוי כל המאפיינים של האיגוף הימי. הפשיטה המשוריינת על רס אבו דרג³,

בליל 8-9 בספטמבר 1969 פשט כוח של צה"ל בחוף המערבי של מפרץ סואץ. הכוחות שהשתתפו במבצע כללו: 3 נחתות טנקים; 6 טנקים; 3 נגמ"שים.

למבצע קדם מבצע מכין שנערך יממה קודם לכן ובמהלכו טיבעה יחידת הקר-מנדו הימי שתי ספינות טורפדו מצריות, שהיו עלולות להפריע לביצוע הפשיטה. היה זה בזמן מלחמת ההתשה שלאחר מלחמת ששת הימים, וצבאות ישראל ומצרים היו ערוכים חזיתית כאשר תעלת סואץ מפרידה ביניהם. מאז יולי 1967 החלה מצרים ליזום תקריות אש, נתפסו מאחזים, וטובעה אח"י אילת. הפעילות ההתקפית המצרית נמשכה למרות תקיפות ישראל בעומק מצרים.

במצב זה הועלה הרעיון לערוך פשיטה משוריינת באזור מפרץ סואץ כדי לגרום זעזוע למשטר המצרי.

אזור הנחיתה היה נוח יחסית. הכוחות שבו היו מעטים וכללו בנוסף לכוחות מקומיים גם כוחות מחטיבת שריון שהיו פרוסים במספר מקומות והיו מסוגלים להתערב תוך כ-4 שעות באזור הפעולה. כוחות צה"ל נחתו עם שחר ושהו בשטח המצרי כ-10 שעות. הם פונו ע"י כוח הנחתות לאחר תנועה של כ-50 ק"מ בשטח אויב.

אבדות צה"ל בפעולה זו היו: מטוס סקייהוק שהופל למפרץ סואץ וטייסו נעדר. (לא היה קשור ישירות למבצע), ופצוע קל מקרב לוחמי הכוח הפושט.

אבדות הכוח המצרי בפעולה היו: כ-100 חיילים הרוגים כולל קצין בדרגת אלוף; כ-80 כלי רכב שונים, שנפגעו; הרס של 7 נקודות משמר.

בעקבות המבצע נפגעה קשה מאוד היערכות הצבא המצרי באזור והועברו לאזור כוחות רבים. מורל הצבא ומורל העם במצרים נפגעו, והנשיא, נאצר, הדיח את הרמטכ"ל ואת מפקד חיל הים.

מספר ימים לאחר מבצע זה נפל נשיא מצרים למשכב ולאחר זמן מה נפטר. (למרות שלא הוכח קשר ישיר בין אירוע זה למבצע).

ניתן לראות שגם במבצע קטן יחסית הושגו תוצאות טקטיות, אסטרטגיות ופר-ליטיות מרחיקות לכת וזאת למרות השימוש בכוח קטן ביותר.

הישגים אלה נבעו משימוש מושכל ונכון בעקרונות האיגוף הימי: נחיתה

בחזית שקטה יחסית ולא מול מערכי האויב העיקריים; הפתעה במיקום ובזמן; ביצוע פעולות הכנה להבטחת הכוחות הפועלים; הפעלת כוח קטן יחסית, אשר לא היה מגיע להישגים כה גדולים בלחימה חזיתית; ריכוז הכוח הקטן כך שבתנאים מקומיים תהיה לו עדיפות; גרימת נזק מרבי לאויב שבאזור.

הנחיתה באזור צידון (נהר אל-אולי)⁴ ב-6 ביוני 1982 נחתו כוחות צנחנים ושריון בחוף אל-אולי שמצפון לצידון.

כוחות הצנחנים והשריון הונחתו במרחק 50 ק"מ מגבול ישראל כלילה הראשון למלחמה. במשך מספר ימים בוצעו נחיתות נוספות ובמהלכן תוגבר הכוח הנוחת.

נחונים רבים על נחיתה זו טרם פורסמו רשמית אך מן הראוי לציין כי מטרות המבצע היו זהות למטרותיהם של מבצעי איגוף ימי אחרים וכי גם במבצע זה הושגו הישגים רבים בתחום הטקטי המקומי ובהשפעה פסיכולוגית ומורלית על כוחות המחבלים.

מובן שישנם הבדלים בין המבצעים השונים שתוארו כאן, המתבטאים בין היתר בכמות הכוחות המשתתפים וסוגי כלי השיט; במספר סכבי הנחיתה; ובמשך הישארות הכוח בשטח ושיטת הפינוי.

למרות הבדלים אלה השיגו המבצעים שתוארו כאן את מרב היעדים ללא פגיעה קשה בכוח הנוחת ותוך גרימת נזק צבאי ישיר, נזק מורלי ונזק אסטרטגי ופוליטי לאויב. בחינתם של המבצעים הימיים המגוונים שנערכו בהיסטוריה הרחוקה והקרובה מאפשרת לחלק אותם לחלוקה הבאה:

א. פלישה — העברת כוחות בדרך הים

למדינה שאליה אין גבול יבשתי.

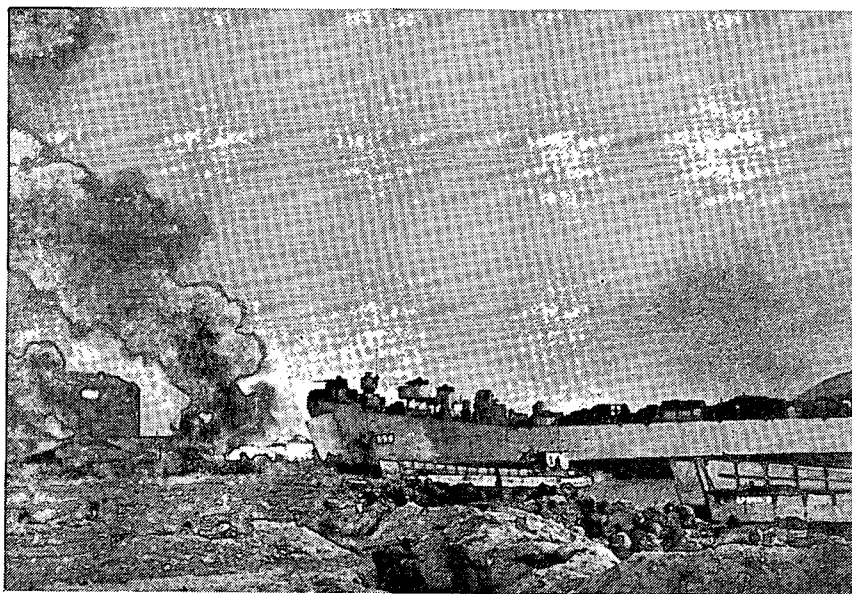
ב. איגוף ימי כולל — ביצוע של נחיתה אמפיבית מן הים בסיוע מטוסים, מסוקים וכוחות מיוחדים לצורך חבירה עם כוחות המופעלים בחזית היבשתית או לצורך כיבוש שטח חיוני וזאת על מנת לגרום לאויב נזקים גדולים, לשבש את מהלכיו ולפצל את כוחותיו על מנת להקל את הלחץ המופעל על הכוח העיקרי הפועל בחזית היבשתית.

ג. איגוף ימי מוגבל — פשיטה ימית

ע"י כוחות לוחמה זעירה או כוחות משוריינים קלים ופינוי הכוחות לאחר הביצוע וזאת על מנת לפגוע באויב, לגרום לקשיים בהיערכותו, לפגוע במורל חייליו ולאלצו להתארגן להגנה באזורים מרוחקים.

ביצוע איגוף ימי יכול לנבוע גם מתוך

נחתת טנקים ולידה נחתות הסתערות בחוף אינצ'ון — ספטמבר 1950

עם אמפיביים כפי שהם נמצאים בחילות הים של המדינות השונות. וכמדגם מייצג נבחרו ברה"מ וארה"ב כמעצמות מובילות וכן ישראל, מצרים ולוב כמדינות קטנות יותר.

ברית המועצות

כוח הלחימה האמפיבי של ברית המועצות צות מבוסס בעיקרו על אניות נחיתה המסוגלות להוציא מתוכן נחתות בינוניות קטנות וכן רחפות ורק"ם אמפיבי. כל הכלים האמפיביים הללו יושטו מתוך בטן אנייה או יורדו מסיפונה מבלי שאניית הנחיתה תגיע למגע עם החוף.

הכוחות האמפיביים של ברה"מ כוללים גם כוחות המוטסים במסוקים וכן נחתות טנקים בסדרי גודל קטנים יותר המסוגלות להגיע עד לקו החוף.

כוחות אמפיביים אלה כוללים בזמן חירום גם את כל אניות צי הסוחר, המסוגלות לקחת חלק במבצע האמפיבי. כלי השיט האמפיביים של ברה"מ הנם ברובם כלי שיט חדשים יחסית שנבנו בין השנים 1963 — 1979. הצי האמפיבי הרוסי כולל 27 אניות נחיתה בעומס העולה על 4000 טון כל אחת. בסוג זה של אניות נכללים: ה"איוואן רוגוב", אניית נחיתה במעמס מלא של 12,500 טון. אנייה זו מסוגלת לשאת 3 — 5 מסוקי "הורמן", גדוד של נחתים (325 חיילים), 40 טנקים ורכב תחזוקה. האנייה מסוגלת לשאת על סיפונה שלוש רחפות מטיפוס "גס" (Gus) או שתי רחפות מטיפוס "לבד" (Lebed) וכן שתי נחתות ממוכנות מטיפוס "אונדטרה" (Ondatra) שיושטו בתוך המבדוק שבירכתי האנייה. אניות מטפוס ה"רופוציה" וה"אליגטור" שהן אניות להנחתת טנקים במעמס מלא של 4500 טון.

בצי הרוסי גם 92 נחתות בינוניות המסוגלות לשאת 3 — 10 טנקים בינוניים. החשובה שבהן הנה הנחתת מטיפוס "פולנוצני" המסוגלת לשאת ששה טנקים בינוניים. נחתות אלה נבנו בין השנים 1963 — 1972 וחלקן הועבר למדינות הגרורות כשביניהן גם מדינות ערב.

ספינות הנחיתה המתקדמות בצי האמפיבי הרוסי הן הרחפות. בצי הרוסי 55 רחפות שניתן להורידן מסיפון אניות הנחיתה או להשיטן ממבדוקים פנימיים. רחפות אלה משמשות גם לביצוע איגופים ימיים לטווחים קצרים תוך ביצוע סככים מהירים.

עם רחפות אלה, נמנים הסוגים הבאים: רחפות מטיפוס "אייסט" המסוגלות לשאת מעמס של 200 טון (5 טנקים קלים) במהירות של 60 קשר; רחפות מטיפוס

ימיים.

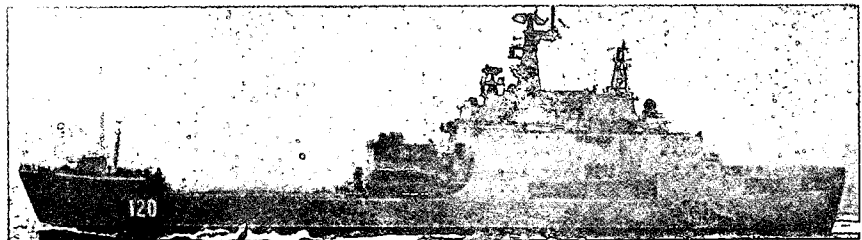
כמדגם מייצג תיאורטי של מבצע איגוף ימי ניתן לבחון ולו גם ברמיון, את המצב שיווצר לאחר שיערך מבצע אמפיבי במרכז חופי מדינת ישראל באזור רים הרגישים ביותר לאורך החוף. השגת יעדים מוגבלים בלבד במבצע שכזה תהיה מכה קשה ביותר למורל הלאומי וזאת גם אם לא יושג יעד צבאי כלשהו ומבלי שתפגע שום תשתית טכנולוגית ולא יפגעו מרכזי אוכלוסייה לאורך החוף.

על מנת לבחון את חשיבותו של האיגוף הימי יש לבדוק מהם סדרי הכוחות של כלי השיט, שמסוגלים לקחת חלק במבצע

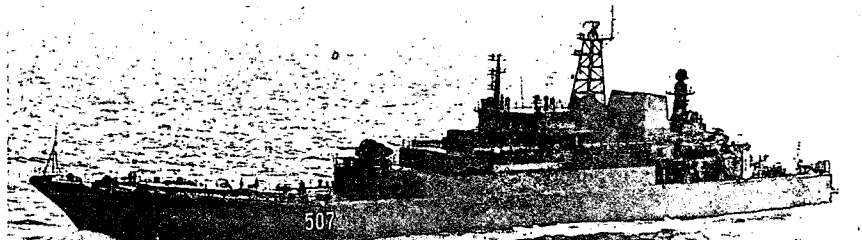
הכרח וזאת לאו דווקא כאשר אין גבול יבשתי אלא כתוצאה מהעובדה שחילות היבשה הגיעו לרוויה מבחינת סדרי הכוחות המוצבים חזיתית בשטח מוגבל דבר שייצור קרב הבקעה חזיתי שבו ייגרמו אבדות כבדות ביותר לכוח המבקיע. סיבה נוספת לביצוע איגוף ימי מתוך הכרח זהו מצב שבו הכוח היבשתי אינו מסוגל להגיע בזמן הדרוש ליעדיו והדרך היחידה להשתלבות הנה האיגוף הימי.

הדוגמאות שהובאו כאן מדגישות מעל לכל ספק את החשיבות שיש להזקתם והפעלתם של כלי שיט, רק"ם אמפיבי וציוד אמפיבי בכל מדינה בעלת גבולות

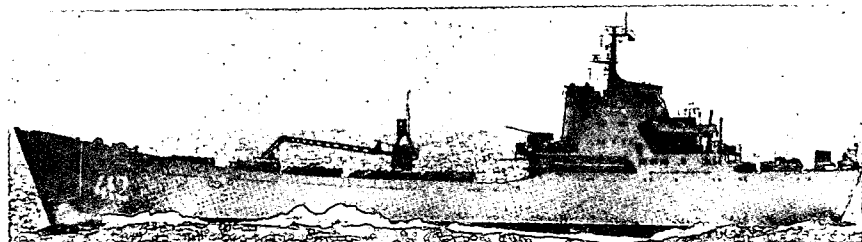
אניית הנחתה "איוו רוגוב"

"רופוציה" — אנייה להנחתת טנקים

"אליגטור" — אנייה להנחתת טנקים

רחפת מטיפוס "אייסט"

שונים כגון נגמ"שים אמפיביים. בשירות כוח הנחיתה נמצאות נחתות בינוניות המסוגלות להגיע עד לקו החוף. חלק גדול מאניות הנחיתה מסוגלות להעביר רק"ם ישירות אל החוף באמצעות גשרון ארוך ודוברות המורדות מדופן האנייה.

צי הנחיתה של ארה"ב מורכב בעיקרו מכלי שיט, שנבנו בשנות הששים והשבעים. הצי כולל כ-70 אניות לוחמה אמפיביות במעמסים שבין 8000 טון ל-40,000 טון.

סוגי האניות בחלוקה כללית הן:

אניות נחיתה מטיפוס "בלו רידג' (Blue Ridge) שהנן אניות פיקוד למבצעי נחיתה והן במעמס מלא של 19,100 טון. כצי האמריקני שני סוגים של אניות תקיפה אמפיביות, האחד הוא האניות מטיפוס "טראווה" (Tarawa) במעמס של 39,300 טון והשני מטיפוס ה"איבו גימה" (Iwo Gima) במעמס מלא של 18,300 טון.

סוג נוסף של אניות נחיתה הן אניות אמפיביות עם מבדוק מטיפוס "אוסטין" (Austin) במעמס מלא של 12,000 טון ואניות מטיפוס "רלי" (Roleigh) במעמס מלא של 13,600 טון. גם אניות אלה מסוגלות להחף רק"ם אמפיבי ונחתות בינוניות וקטנות.

כוח הלחימה האמפיבי כולל אניות נחיתה עם מבדוק מטיפוס "אנקורג' (Anchorage), "טומסטון" (To-maston) במעמסים מלאים של כ-13,000 טון.

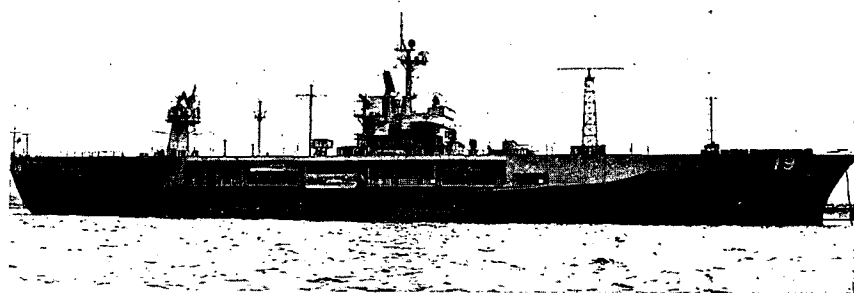
נחתות הטנקים כצי ארה"ב הן ה"ניו פורט" (New Port) במעמס מלא של 8450 טון וה"דה סוטו קאונטרי" (De Soto Country) במעמס מלא של 7100 טון. אניות אלו מצוידות בדלת אחורית וברמפה קדמית באורך של כ-40 מטר.

הצי האמפיבי כולל גם נחתות שירותים מסוגים שונים במעמסים שבין 375 טון ל-135 טון, עם אלה נמנות ה-LCU 1461 (Landing Craft Utility) וה-LCM 6-8.

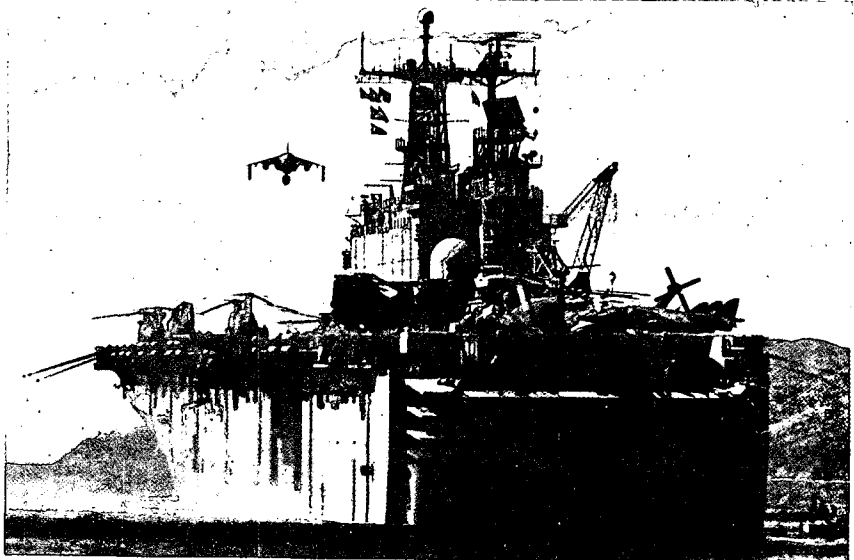
כוח הרחפות כולל את הרחפות מטיפוס "ג'ף אי ופי" (Jeff A-B) המסוגלות לשאת שלשה טנקים בינוניים במהירות של 50 קשר. הצי האמריקני מפתח רחפות נוספות.

שיטת הנחיתה כצי האמריקני הנה הורדת כוחות לחוף באמצעות מסוקים, רחפות, נחתות קטנות ורק"ם אמפיבי כשגודל כל כוח נקבע בהתאם למטרת המבצע ולבעיות בשטח.

סקירת הצי האמריקני מלמדת כי צי זה כמו הצי הסובייטי מסוגל לענות על כל

"בלו רידג' — אניית פיקוד למבצעי נחיתה

"טראווה" — ספינת הסתערות אמפיבית

רחפת סילונית מתוצרת בל

נראה אפוא מדברים אלה כי הצי האמריקני הרוסי מסוגל לענות על הבעיות השונות שתתעוררנה אם יהיה צורך בפלישה מן הים או אם ייערכו מבצעי איגוף ימי כוללים ומוגבלים לכל טווח.

ארה"ב

כוח הלחימה האמפיבי האמריקני מבוסס גם הוא על אניות נחיתה גדולות (המיועדות לפיקוד על מבצעים אמפיביים, לתובלת גייסות, מסוקים ורק"ם ולפיקודם), על רחפות, נחתות בינוניות וקטנות, מסוקים וכלים אמפיביים מסוגים

"לפד" המסוגלות לשאת שני טנקים בינוניים במהירות של 55 קשר; רחפות מטיפוס "גס" המסוגלות לשאת שני טנקים בינוניים ו-25 חיילים במהירות של 50 קשר.

הצי הרוסי חוקר גם טיפוס חדש של מסוק/ספינה הנקרא "אקרונופלאן קרפט" (Akronoplan Craft). כלי נחיתה זה יוכל להוביל כ-900 חיילים במהירות של 300 קשר תוך התרוממות מעל משטחי מים במזג אוויר קשה ותוך תנועה מעל שטחים מישוריים.

הבעיות הקשורות במכצעים אמפיביים, בפשיטות ובנחיתות ארוכות טווח ובהחפת כוחות מהים באמצעות נחתות קטנות, רחפות ומסוקים וכן לבצע פשיטות קצרות טווח באמצעות נחתות קטנות ורחפות.

מצרים

צי הנחיתה המצרי כולל את כלי השיט הבאים:

שלוש נחתות טנקים מדגם "פולנוצני" במעמס של 800 טון, המסוגלות לשאת שישה טנקים בינוניים. נחתות אלה הועברו לצי המצרי מהצי הסובייטי בשנות השבעים המוקדמות.

נחתות מדגם "וידרה" (Vydra) בעלות מעמס מלא של 600 טון, נחתות אלה מסוגלות לשאת ארבעה טנקים בינוניים ונמסרו למצרים מצי ברה"מ.

נחתות מדגם SMB I המסוגלות לשאת שלשה טנקים בינוניים. גם נחתות אלה נמסרו למצרים על-ידי הצי הסובייטי.

הצי המצרי מסוגל להנחית במכצע אמפיבי בין 40 ל-70 כלי רכב משוריינים ובטווחי פעולה קצרים יחסית.

לוב

בצי הנחיתה הלובי נכללים כלי השיט הבאים:

שתי אניות נחיתה מדגם PS 700 בעלות מעמס מלא של 2600 טון, המסוגלות לשאת מסוק אלואט 3, 240 חיילי חי"ר, ו-11 טנקים קלים המורדים מדלת קדמית ו/או אחורית. אניות אלה מסוגלות להעביר כוחות לטווחים של 2000 מייל במהירות של 14 קשר. אניות הנחיתה מדגם זה נבנו בשנים 1976 — 1977 והנן חדשות יחסית.

שלוש נחתות "פולנוצני" שהועברו מהצי הרוסי בשנים 1977 — 1979.

תשע נחתות נוספות מדגם C-107 מתוצרת תורכית בעלות מעמס מלא של 600 טון.

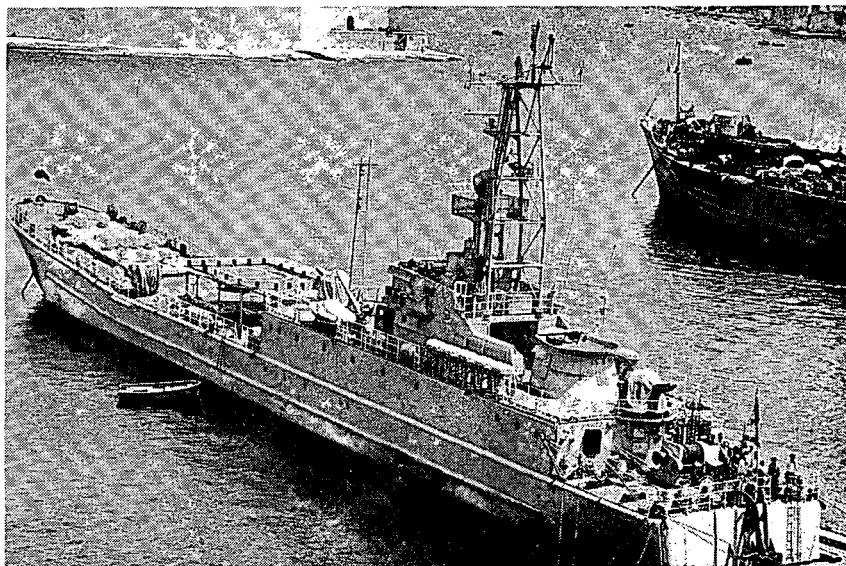
הצי הלובי מסוגל לבצע מבצעי נחיתה מוגבלים לטווחים רחוקים מנמל הבית. במבצע שכזה הצי יכול להנחית כ-70 — 90 כלי רכב משוריינים.

ישראל

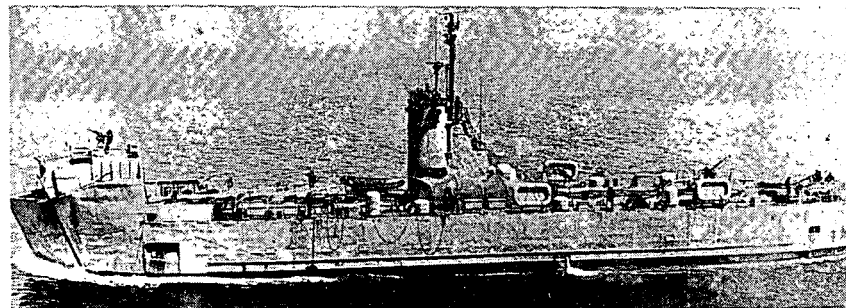
צי הנחיתה של ישראל כולל מספר סוגים של נחתות בינוניות וקטנות:

שלוש נחתות טנקים מדגם LSM 1 שהינן במעמס מלא של 1095 טון ומסוגלות לשאת 7 — 8 טנקים בינוניים במהירות של 12 קשר. נחתות אלה נבנו עבור הצי האמריקני עוד לפני מלחמת העולם השנייה והן ישנות ביותר.

שלוש נחתות מדגם "אש" (Ash) במעמס של 730 טון כל אחת. נחתות אלה

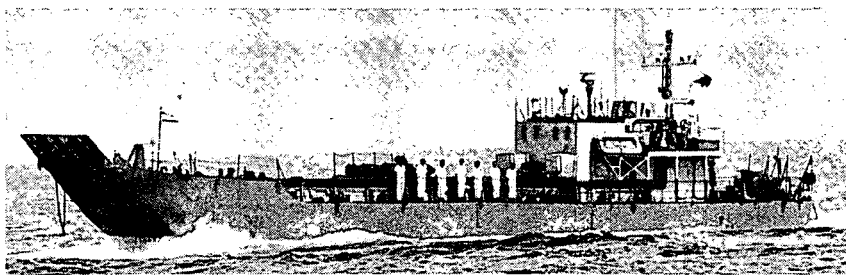
אניית נחיתה לובית מדגם פולנוצני (למעלה)
נחתת ישראלית מתוצרת אמריקנית (למטה)

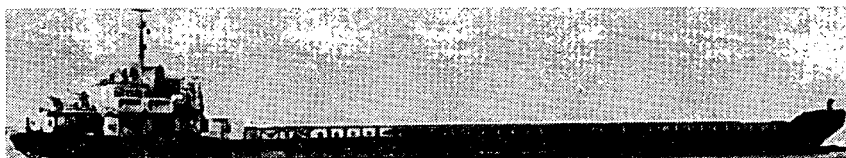
נחתת ישראלית 60 מטרים

נחתת ישראלית 36 מטרים

בת שבע — אניית נחיתה ישראלית

מותקנות גם לנשיאת מסוקים ומהירותן 10.5 קשר.

שלוש נחתות מסוג L.C בעלות מעמס של 230 טון. נחתות אלה מסוגלות לשאת שני טנקים בינוניים במהירות של כ-10 קשר.

אניית נחיתה מדגם "כת שבע" במעמס מלא של 900 טון.

הצי הישראלי מסוגל לערוך מבצע איגוף ימי מוגבל ולהוביל בין 30—50 כלי רכב משוריינים לטווח קצר.

סקירה זו של כוחות הלחימה האמפריים של שתי מעצמות העל ושל שלוש מדינות קטנות וסקירה של ציי יתר המדינות כפי שהיא מתפרסמת בשנתון ה-Jane's, מלמדת כי לרוב ציי העולם יכולת אמפיבית המאפשרת לערוך פעולות ואיגופים ימיים כוללים ומוגבלים.

כדי לערוך מבצעים אמפריים יש צורך במספר נתונים יסודיים:

הצטיידות בכלי שיט דמסוגלים להעביר כוחות לחופי הנחיתה השונים במהירות גדולה ובכמות שתספק את דרישות צבא היבשה; הצטיידות ברק"ם מתאים לתובלה ימית ולהחפה; התגברות על בעיות פסיכולוגיות של מפקדי צבא היבשה החוששים באופן טבעי ממאפייני הזירה הימית הבלתי מוכרת להם; הצטיידות בכלי שיט ובמטוסים המתאימים להגנת הכוח על מנת למנוע פגיעה קשה בכוח המבצע את הנחיתה.

ספינות התובלה לאיגוף ימי
בסקירה שהובאה כאן נבחנו מספר תצורות של כלי שיט המתאימים למבצעי איגוף ימי.

כלי שיט אלה מסוגלים להעביר כוחות לחופי אויב במספר שיטות:

נחתות המסוגלות לבצע נחיתה פיזית בחוף וזאת לאחר שיט ישיר מנמל המוצא או לאחר הפלגה מאניית נחיתה גדולה; הורדת רק"ם מנחתת בחוף או הורדת רק"ם אמפיבי במים והשטתו לחוף;

הורדת כוחות חי"ר ע"י מסוקים וסירות גומי המושטות מאניית הנחיתה או החפתם בחוף באמצעות נחתת; השטת רק"ם מאניית הנחיתה או ישידתם מנמלי המוצא.

ארגון צי אמפיבי כדוגמת הציים האמפריים של מעצמות העל הנו מעמסה קשה מדי על המדינות הקטנות מבחינה כלכלית, מבחינה תפעולית ומבחינת כמות כוח האדם הנדרשת להפעלת צי בסדר גודל זה. בעיות אלה מחייבות כל מדינה לבדוק את כל הגורמים הקשורים בהפעלת צי אמפיבי.

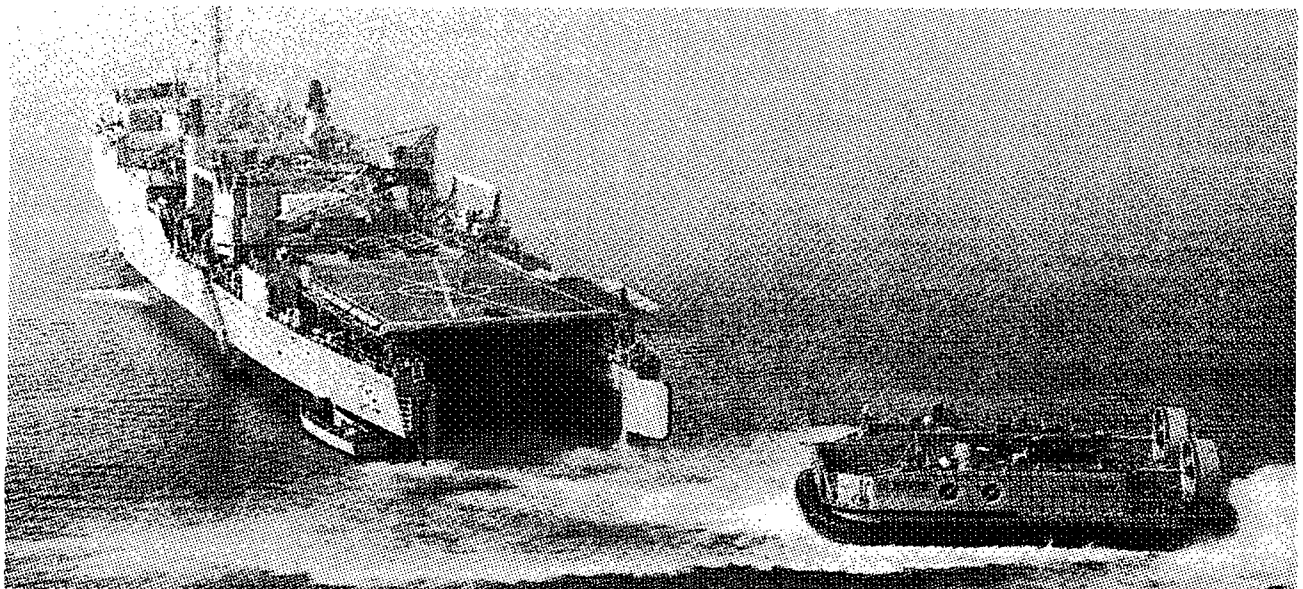
באופן עקרוני ניתן לקבוע כי מדינות קטנות שאין להן צורך אסטרטגי או טקטי לערוך פלישה אינן חייבות להיות בעלות אניות נחיתה ענקיות ויכולות להסתפק באניות נחיתה בסדר גודל של עד 5000 טון מעמס מלא. מדינה קטנה תוכל להשתמש בשטחה הפיזי כבסיס יציאה למבצעי איגוף ימי כוללים ומוגבלים. אניות הנחיתה בסדר גודל של כ-5000 טון הן גדולות, איטיות ופגיעות יחסית, ומסוגלות לנחות במספר חופים מוגבל (17% מחופי העולם) לכן על המדינה הקטנה להתבסס גם על מספר נחתות המסוגלות לנוע במהירות לכל נקודת נחיתה נדרשת.

רחפת מדגם ג'ף B ליר ספינת מברוק להנחתה

בחינת הציים האמפריים מוליכה למסקנה כי רק רחפת נחיתה (כיום) מסוגלת לחפות על הליקויים של אניות הנחיתה הגדולות. הרחפת האמפיבית מספקת מענה למספר דרישות: זהו כלי נחיתה מהיר (ואפשר לערוך בו סבבים רבים), צוותה קטן יחסית; יש לה אפשרות נחיתה במספר חופים גדול ביותר (70% מחופי העולם). לרחפת גם מגבלות רבות: היא פגיעה, מחירה גבוה וכושר הנשיאה שלה מוגבל.

המגבלות והחסרונות של הכלים האמפריים השונים מביאים למסקנה שמדינה קטנה המעוניינת לערוך איגוף ימי מוגבל או כולל או אפילו לאיים בביצועו חייבת להקים צי אמפיבי, שישלב באופן מושכל בין אניות נחיתה בינוניות המסוגלות לשאת רק"ם אמפיבי, מסוקים וחי"ר ובין רחפות מהירות.

רק"ם מתאים לתובלה ימית ולהחפה
בנושא זה אין כל הבדל בין הדרישות בחילות המעצמות למדינות הקטנות. בעיות ההנחתה של רק"ם אמפיבי אינן תלויות במדינה המפעילה או בסוג כלי השיט המוביל (למעט גודל מקום האחד-סון) אלא בחתך קרקע הים, בסוג החוף, בתלוליות החוף, בשוניות האלמוגים ובמצב הים. רק"ם או כלי רכב תובלתי אחר שלא יהיה מסוגל להגיע מכלי השיט לחוף באמצעות נחיתה או שיט עצמאי יהיה בלתי יעיל למבצעים אמפריים ויצלח לתפקיד זה רק אם ניתן יהיה להשיטו ברחפת ולהורידו פיזית בחוף. רק"ם מתאים למבצעי איגוף ימי נמצא בכל המדינות וברובו הנו רוסי ואמריקני.

התנאים שנוצרו עקב-כך, שיקפו מאון בלתי-נוח לישראל ובלתי מקובל עליה הן בחזית ההתמודדות עם הסורים והן במאבקה מול ארגוני החבלה. משהתברר כי ארה"ב אינה מצליחה להשיג בדרכים דיפלומטיות שינוי במצב, קרי — סילוקם של הטילים הסוריים וכפייתו של הפירוש הישראלי להסכם הפסקת האש על המחבלים — ברור היה כי שוב לא ניתן יהיה להמשיך ולהסכים לסטטוס-קוו שנוצר בזירה. נקודה חשובה אחרת אותה יש לשוב ולהדגיש לסיום הינה תפקידם המיוחד של הנוצרים בצפון הלבנון במערכת הסבוכה של ההתרחשויות שאירעו בתקופה שבין אפריל 1981 ליוני 1982. במעשיהם הוכיחו אלה שוב, כי לגורם מקומי, בעל עצמה מוגבלת, יש יכולת לכפות התפתחויות ומצבים על כוחות גדולים ממנו — באזור ומחוצה לו. שכן היו אלה הנוצרים, אשר שיחררו ראשונים את "הניצרה" בניסיונם להשתלט על העיר זחלה, ויצרו בכך את תגובת השרשרת שחלה בעקבות זאת. מנקודת ראותם — הרי תוצאות פעולתם הינן בבחינת הצלחה מדינית מרשימה.

החבר, כי התלקחות בלבנון תפגע בהישג החשוב ביותר של ארה"ב — הסכם השלום הישראלי-מצרי. מבחינה זו אפשרי, כי החל ממאי 1982 פחתו בהרבה האילוצים שעמדו בפני המדיניות האמריקנית, ואשר הניעו אותה קודם לכן לפעול נמרצות בישראל, כדי למנוע מפעולה בלבנון. אמנם גם לאחר הנסיגה מסיני נותר בתוקף האינטרס האמריקני לבלום תהליכי רדיקליזציה ולמנוע התלקחות במוזה"ת, אולם עתה היה הממשל משוחרר לפחות מהחשש, כי פעולה ישראלית בלבנון, והסכנה לעימות ישראלי-סורי עקב כך יגררו הידרדרות כוללת גם ביחסי ישראל ומצרים.

סיכום

התקופה שבין אפריל 1981 ליוני 1982 התאפיינה ב"התחממות" הולכת וגוברת של החזית הצפונית של ישראל, אשר נבעה בראש ובראשונה מההחרפה שחלה בהתמודדות הישראלית-סורית על דמותה ואופייה של לבנון. זאת כשסוריה מנסה לקיים בידה את ההגמוניה שרכשה בזירה זו מאז פלישתה ללבנון בשנת 1976, וכאשר ישראל מצידה מערערת, ביתר תוקף מאי פעם בעבר, על הגמוניה זו ומנסה לקעקעה בשתי דרכים עיקריות: האחת — הגברת מאמציה לסייע לנוצרי צפון הלבנון, כדי למנוע הכנעתם המורחלת על ידי הסורים; והשנייה — מדיניות התקפית רצופה לערעור מאחזי המחבלים — בעלי בריתם של הסורים — במטרה להסיר את האיום, שיצרו על יישובי הצפון.

באפריל 1981 החלה סדרת מהלכי-כוח מדיניים, שהיו משולבים במאפיינים של התמודדות צבאית בין סוריה לישראל בזירת הלבנון. בתחילה צברו הסורים הישגים ניכרים, ולקראת יולי 1981 ניתן היה להניח, כי בהתמודדות המתפתחת ידה של סוריה על העליונה. זאת משום שהצליחה לשנות את המאזן האסטרטגי בזירה הן על-ידי הכנסת טילי קרקע-אוויר לבקעא, והן על-ידי הצלחתה להשיג מחויבות נוצרית, מוצהרת לפחות, לנתק את הקשרים עם ישראל. גם המחבלים נראו כ"צוברי נקודות" במאבק עם ישראל. בלחץ הדיפלומטיה האמריקנית הושגה הפסקת פעילותו של צה"ל נגדם, וגברה תחושתם כי לישראל אין תשובה הולמת לאיום שיצרה הארטילריה שלהם על היישובים בגבול הצפון.

מצב דברים זה הביא לכך שניסיונה של ארה"ב לייצב את הפסקת-האש שהושגה על-ידי פיליפ חביב ביולי 1981 נדון מראש לכישלון. זאת משום שההסכם שהושג,

קיימות מספר שיטות בתחום זה:
א. צליחת מכשול המים תוך כדי נסיעה על קרקעית הים, שימוש באמצעי אטימה ושינוי.

ב. תנועה עצמאית במים.

כאן המקום למנות את כל סוגי הרק"ם שכל מדינה חייבת להצטייד בהם, אך עם זאת ניתן לקבוע כי מדינה הרוצה לקיים אופציה של איגוף ימי חייבת להצטייד בשני סוגים של רק"ם אמפיבי: האחד — טנקים המסוגלים לנוע על קרקעית הים עם אמצעי אטימה ושינוי כגון טנק T-62 הרוסי או הפאטון המשופר האמריקני. השני — רכב הובלה אמפיבי המסוגל לנוע עצמאית במים.

הגנה ימית ואווירית

כמו בכל מבצע יבשתי קיים הצורך גם במבצע איגוף ימי במטרייה אווירית רצי-נית שתמנע פגיעה באניות הנחיתה.

במבצע איגוף ימי מתעורר צורך גם בהגנה ימית שגדלה וכמותה ייקבעו בהתאם לגודל חילות הים של האויב. באופן עקרוני ניתן לקבוע כי מבצע איגוף ימי חייב להיות מוגן על-ידי אניות שטח וצוללות במגמה להביא את כל כוח הנחיתה לעידו.

סיכום

נערך כאן ניסיון לסכם את מאפייני הפלי-שות מן הים והאיגופים הימיים תוך בחינת מספר מבצעים כאלה בהיסטוריה הרחוקה והקרובה. כן נסקרו הציים האמפיביים של מספר מדינות תוך ניסיון לקבוע מהו הצי היעיל ביותר למשימות אלה במדינות קטנות כדוגמת ישראל. למדינת ישראל גבולות יבשתיים עם מדינות עוינות.

מדינות עוינות לישראל נמצאות גם באזורי הים התיכון והים האדום. למדינות אלה אין גבול יבשתי עם ישראל והדרך היחידה העומדת לרשותם לערוך פעילות צבאית משימתית במקרה זה הנה דרך הים. המסקנה העיקרית מדברים אלה הנה כי מדינה המעוניינת לפתח עצמה אמפיבית ימית חייבת ליצור מצב שבו כל זרועות הצבא המשוכנעות בחשיבות קיומו של גוף המסוגל לבצע איגוף ימי, תפעלנה להקמתו של גוף כזה, ולצידו באמצעי תובלה ימיים, יבשתיים ואוויריים מתאי-מים. אלה יוכלו לתת מענה מתאים לצור-כים המסובכים של מבצעים אלה ויהיו גורם מרתיע מאין כמוהו אף מבלי שיבוצע פיזית איגוף כלשהו.

